

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดเก็บข้อมูลครั้งนี้ ได้แบ่งเอกสารออกเป็น 3 กลุ่มคือ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรีพื้นบ้าน

1.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลองยาวอีสาน

1.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลองยาวอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรีพื้นบ้าน

สุมาลย์ เรื่องเศษ (2522 : 10-227) ได้ศึกษาให้เห็นคุณค่าของเพลง จะสะท้อนให้เห็นความเป็นอยู่ง่าย ๆ มีความยึดมั่นในศาสนาของชาวบ้าน และเพลงยังเป็นเครื่องช่วยผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยจากการทำงานเพราะบทพระราชนิพนธ์ที่แทรกอยู่ในเนื้อหาของเพลง มักจะปรากฏการกระแซะเข้าแซะ และบทพยางโกลนเกี่ยวกับโลกีย์วิสัย ซึ่งเป็นที่ถูกอกถูกใจของคนทั่วไป

สันทนา ทิพวงศา (2535 : 165-170) ศึกษาเรื่อง เครื่องดนตรีในวรรณกรรมอีสานสรุปใจความสำคัญว่า เครื่องดนตรีประเภทกลอง ที่ปรากฏในวรรณกรรมอีสาน ได้แก่ กลองชัย ใช้ตีเป็นสัญญาณให้ฝนตกลงมาเมื่อมนุษย์ กลองตั้งหรือกลองรำมะนา ใช้ตีร่วมขบวนแห่ร่วมกับกลองยาว พิณ แคน กลองตุ้มใช้ตีร่วมกับพิณ แคน ใช้เพื่อประกอบการลำพ็อน

วิภา วิสเพ็ญ (2542 : 19) ซึ่งได้กล่าวไว้ในบทความเรื่องแนวทางของการสืบทอดเพลงพื้นบ้านอีสานว่า การที่จะอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านให้คงไว้ วิธีที่ดีที่สุด คือการที่ชาวบ้านรักษาไว้โดยถ่ายทอดให้แก่ลูกหลานและเผยแพร่ไปยังคนส่วนใหญ่ เพื่อตระหนักเห็นคุณค่าและดำรงรักษาสืบทอดในวงกว้างขึ้น

เจริญชัย ชนไพโรจน์ (2526 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเครื่องดนตรีผู้ไทผลการวิจัยพบว่าดนตรีผู้ไทมีเครื่องดนตรีเก่าแก่หลาย ๆ อย่าง เช่น แคน ปี่ กระจับปี่ (พิณ) ซอ บั้งไฟไม้ไผ่ หมากกลิ้งกล่อม (โป่งกลาง) และหังฮาด (ซ้องโบราณไม่มีปี่ม) ดนตรีผู้ไท เป็นดนตรีที่มีทำนองและเสียงประสาน โดยมีแคนเป็นเครื่องดนตรีหลัก และนิยมใช้ระบบดนตรี 5 เสียง เป็นหลักในการดำเนินทำนองของเครื่องดนตรีแต่ละชนิด มีการขับร้องที่เรียกว่า ลำ

เปลื้อง ฉายรัศมี (2533 : 14-49) กล่าวถึงโปงลางไว้ว่า ได้วิวัฒนาการมาจากอุปรณ์หลายชนิดคือ โปงและเถาะล่อ หรือขอลอ โปงมี 2 ชนิด คือ โปง ที่เรียกว่า กะบุง เป็นอุปรณ์ ที่ใช้ตีเป็นอาณัติสัญญาณและบอกเวลาหรือบอกเหตุการณ์อื่น ๆ ที่เกิดขึ้นภายในวัดแทนการตีระฆังหรือกลอง จะกังวานกว่าระฆังและกลอง ถ้าโปงใหญ่มากเสียง จะใหญ่ตามขนาดของโปงแต่โปงเล็กจะใช้ห้อยวักควายเสียงก็จะเล็กตามด้วย

สุรศักดิ์ พิมพ์เสน (2533 : 91-99) โคลกล่าวไว้ว่า แคน เป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานที่มีความมหัศจรรย์ในด้านความเก่าแก่ ด้วยระบบเสียง 7 เสียง ตามแบบดนตรีสถานสากลและแคนอาจเป็นต้นกำเนิดของเครื่องดนตรีออร์แกน

เจริญชัย ชนไฟโรจน์ (2529 : 17-109) ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องดนตรีผู้ไทในสาระสำคัญที่ว่าองค์ประกอบของดนตรีผู้ไท ได้แก่ ระบบเสียง การประสานเสียง ทำนอง จังหวะลีลา เครื่องดนตรีผู้ไทประกอบด้วย พิณ แคน ซอบัง ปี่ลูกแคน โปงลาง นอกจากนั้นยังกล่าวถึงการฟ้อนผู้ไทและการรำผู้ไทด้วย

สุบรรณ จันทรบุนทร และคำพล ทองแก้ว (2521 : 96) ศึกษาเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของประเพณีชาวอีสาน โดยเน้นเรื่อง แคน โปงลาง ประวัติความเป็นมาและแหล่งกำเนิดของโปงลาง

วิภา วิสเพ็ญ และคณะ (2526 : 96-97) ได้กล่าวถึงลายแคนว่ามีอยู่เพียงสองกลุ่มเท่านั้นคือ ลายในกลุ่มที่ 1 ลายสุดสะแนน ลายโป้ซ้าย ลายสร้อย และลายแมงกูดมดคอย ลายเหล่านี้มีท่วงทำนองเดียวกันแต่บันไดเสียงต่างกัน คือ มีเสียงคนละระดับใช้ประกอบการลำทางสั้น ลายในกลุ่มที่ 2 ได้แก่ ลายน้อยและลายใหญ่ จะมีท่วงทำนองเดียวกันแต่คนละระดับเสียงคือลายน้อยจะมีเสียงสูง ลายใหญ่จะมีเสียงทุ้ม

พจนมาลัย สมรรคบุตร (2538 : 77-94) ได้กล่าวถึงทำนองเพลงพื้นบ้านอีสานว่าแคนเป็นหลักมีอยู่ 2 ทางคือ ทางสั้นกับทางยาว มีอยู่จำนวน 5 ลาย คือ ลายใหญ่ ลายน้อย ลายสร้อย ลายโป้ซ้าย และลายสุดสะแนน ลายหลักทั้ง 5 ลายนี้จัดอยู่ในทางสั้น 3 ลายเพลงคือ ลายสุดสะแนน ลายโป้ซ้าย และลายสร้อย จัดอยู่ในทางยาว 2 ลายทางคือ ลายใหญ่กับลายน้อย ต่อมาหมอลำได้นำลายหลักทั้ง 5 ลาย มาบรรเลงผสมผสานกัน เช่น นำเอาลายน้อยมาผสมกับลายโป้ซ้ายบ้าง หรือลายใหญ่กับลายน้อยมาผสมกัน จึงแตกออกเป็นลายใหม่ ลายที่แตกออกมานี้จัดกลุ่มอยู่ในประเภทลายเบ็ดเตล็ด นอกจากนั้นยังได้อธิบายความหมายของลายแต่ละลายไว้ด้วย

ลำเรียง คำโมง (2538 : 6) ได้กล่าวถึงลายแคนว่า “ลาย” เป็นลักษณะนามใช้จำแนกบทเพลงออกจากกัน ใน 3 ลักษณะ คือ

1. ใช้จำแนกทำนอง
2. ใช้จำแนกบันไดเสียงของบทเพลงเดียว

3. ใช้จำแนกลีลา ลูกเล่นและกลเม็ดเด็ดพรายในการบรรเลงเพลงบทเดียวกันของนักดนตรีต่างบุคคล หรือเครื่องดนตรีต่างชนิดกันออกจากกัน ลายหลักของลายแคนมี 2 หมวด ๆ ละ 3 ลาย คือ หมวดทางเมเจอร์ มีจังหวะสม่ำเสมอคงที่ มีลายสุดสะแนน ลายโป้ซ่าย และลายสร้อย กับ หมวดทางไมเนอร์ ซึ่งมีจังหวะหักงอสม่ำเสมอ และซัดหักจังหวะหนีออกจากจังหวะควบคุม รวมอยู่ในบทเดียวกัน มีลายใหญ่ ลายน้อย และลายเซ ลายแคนลายอื่น ๆ นอกจาก 2 หมวดนี้ล้วนอิงอยู่ในกรอบทำนอง จังหวะและมาตราเสียงของลายทั้ง 2 หมวดหลักนี้ เพราะลายแคนมีช่วงทาบเสียงแคบเพียง 2 ช่วงทาบของมาตราเสียงโคละโทนิคเท่านั้น

สุกิจ พลประดม (2538 : 5-12) กล่าวถึง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้านอีสานกับประเพณีสิบสองเดือน เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน การประสมวงดนตรีพื้นบ้านอีสานมโหรีอีสาน ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับแคน ลายแคน ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโหวด โปงลาง และพิณ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหมอลำ การละเล่นของชาวอีสาน วรรณกรรมอีสาน โน้ตเพลงพื้นเมืองอีสานเหนือ โน้ตเพลงพื้นเมืองอีสานใต้

ประมวล พิมพ์เสน (2539 : 18) ได้กล่าวถึง ดนตรีประกอบหมอลำหมู่ว่า แรกก่อนจะมีเฉพาะแคนอย่างเดียว การเป่าก็จะเป่าเป็นลายแบบโบราณ ต่อมาจึงได้นำเครื่องดนตรีสากลเข้ามาเล่นด้วย เช่น กีตาร์ เบส กลองชุด ออร์แกน แซกโซโฟน ทรัมเป็ต และเครื่องประกอบจังหวะ เช่น กรับ ฉาบ ฉิ่ง และแทมบาริน

สาร สารทัศน์านันท์ (2531 : 1-9) เขียนเรื่องประโยชน์ของการแสดงพื้นบ้านของชาวอีสานว่า ธรรมชาติของมนุษย์เกิดมาย่อมมีการเคลื่อนไหวและมีนิสัยชอบสังคมน คือชอบรวมกันอยู่เป็นกลุ่ม จึงต้องคบหาสมาคมและมีการระบายออกทางจิตใจ เพื่อให้มีความสบายทั้งกายและจิตใจ การแสดงดนตรีร่วมกัน จึงช่วยส่งเสริมให้มีการพัฒนาทั้งทางกายและจิตใจของคนทำให้คนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีสุขภาพจิตดีเพลิดเพลินส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันช่วยให้งานประเพณีครึกครื้น และเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่น่าภาคภูมิใจ

ธิดา โมสิกรัตน์ และคนอื่น ๆ (2532 : 260-285) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ลักษณะดนตรีพื้นบ้านที่เกี่ยวกับกิจกรรมอื่น ๆ เช่น พิธีกรรม การทำงานเป็นต้น นอกจากนี้ดนตรียังเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในพิธีกรรมและประเพณีต่าง ๆ อีกด้วย

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลองยาวอีสาน

สุรัตน์ วรารัตน์ (2529 : 113) กลองเป็นเครื่องตีบอกสัญญาณบอกจังหวะและประกอบดนตรีอื่น ๆ มีบทบาทชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง จะเห็นได้จากการบรรเลง ในพิธีกรรมต่าง ๆ

ตลอดจนถึงการเล่นทั่วไปนอกจากนั้นยังเป็นเครื่องตี บอกลัญญาณในสถานการณต่าง ๆ เช่น การรวมไพร่พลก่อนออกรบ ตีส่งลัญญาณให้ชาวบ้าน ประชุมตีป่าวประกาศให้ชาวบ้านได้รู้ข่าวสาร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยมีกลองอยู่หลายชนิด แต่ละชนิดจะมีรูปแบบในการตีกลอง และความสำคัญต่างกันออกไปเช่น กลองเพลเป็นกลองสองหน้ามีขนาดใหญ่ที่สุดในบรรดากลองทั้งหมดมีเส้นผ่าศูนย์กลาง ประมาณ 80-100 เซนติเมตร ยาวประมาณ 2.50 เมตร กลองเพลใช้ตีในหลายโอกาส เช่น ตีบอกเวลา ฉันทอาหารเพล เวลา 11.00 น. ถ้าตีเวลา 04.00 น. เพื่อให้ชาวบ้านรู้ว่าถึงวันสำคัญทางศาสนา คือวันธรรมสวนะ เรียกว่ากลองตีตึก ตีเวลา 16.00 น. ช้างขึ้น ช้างแรม 7-8 ค่ำ, 14-15 ค่ำ เพื่อให้ชาวบ้านรู้ว่าเป็นวันพระ เรียกว่า การตีกลองแลง ถ้าตีเพื่อให้ชาวบ้านมาประชุมกันที่วัด เรียกว่า ตีกลองโสม กลองคู้มเป็นกลองสองหน้าอย่างกลองเพล แต่สั้นและเล็กกว่า ใช้คนหามเวลาตี และใช้ในยามมีงานรื่นเริง เช่น ใช้ตีในงาน บุญบั้งไฟ แท่นางแมว นางด้ง ฯลฯ กลองคู้ม เป็นกลองหน้าเดียวใช้บรรเลงร่วมกับกลองยาว ใช้เกี่ยวกับงานบันเทิงในพิธีกรรม เช่น แห่บวชนาค กฐิน ผ้าป่า เป็นต้น กลองเส็งหรือล่องกึ่งมีรูปทรงกรวยยาวเป็นกลองสองหน้า ใช้ตีแข่งขันและเป็นจังหวะเข้าขบวนเซ็งบั้งไฟ กลองหางหรือกลองเปิง ใช้ตีแห่ขบวน ต่าง ๆ ในเทศกาลงานบุญ ซึ่งนิยมตี 1-2 ใบ กลองยาวใช้ตีนำขบวนแห่ในเทศกาลประเพณี 12 เดือน ได้แก่ เดือนอ้ายใช้กลองยาว บรรเลงในงานปีใหม่ เดือนยี่ใช้บรรเลงในขบวนแห่ผ้าป่าตามหมู่บ้าน เดือนสามเดือนสี่ใช้แห่กัณฑ์หลอนในงานบุญผะเหวดและเดือนห้าใช้แห่ผ้าป่าสามัคคีในงานเทศกาลสงกรานต์ เดือนหกเดือนเจ็ด ใช้กลองยาวแห่ในงานบวชและงานบุญบั้งไฟ ซึ่งถือว่าเป็นประเพณีที่ทำเพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้แก่เกษตรกร (บุญเลิศ สดสุชาติ. 2526 : 3-26) เดือนแปดเป็นช่วงเทศกาลเข้าพรรษาใช้กลองยาวแห่เทียนเข้าพรรษา เดือนสิบสองใช้กลองยาวบรรเลงในงานบุญกฐินและงานลอยกระทง (นครบ มุลาตี. 2534 : 105) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 743) ได้ให้ความหมายของคำว่า ถี ซึ่งหมายถึง แแนว ถนน ทาง มักใช้ประกอบกับคำอื่น เช่นวิถีทาง ยาทวิถี วิถีชีวิต

อุทัย สินธุสาร (2519 : 89-92) กล่าวถึงกลองยาวว่า เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ตีข้างในเป็นโพรง หน้าข้างด้วยหนังหน้าเดียว เช่น โทน รำมะนา กลองยาว กลองเป็นเครื่องบอกลัญญาณ บอกจังหวะประกอบกับเครื่องดนตรีอื่น ๆ

เจริญชัย ชนไฟโรจน์ (2529 : 9) กล่าวถึงกลองยาวว่า มีเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง คือ กลองยาว กลองคู้ม (กลองรำมะนา) และฉาบ (แฉ่ง) โดยปกติจะใช้กลองยาว 3 ใบ รำมะนา 1 ใบ และฉาบ 1 คู่ กลองยาวในแต่ละคณะจะเพิ่มจำนวนกลองยาวเป็น 5-10 ใบ ก็ได้ รำมะนา นิยมใช้เพียงใบเดียว หรืออย่างมากก็ใช้ 2 ใบ และฉาบหากใช้ 2 คู่ นิยมใช้ฉาบเล็ก 1 คู่ ฉาบใหญ่ 1 คู่

นัครบ มาลาสี (2534 : 95-105) กล่าวถึง กลองในภาคอีสานมีมากมายหลายชนิดแต่ละชนิดใช้ในโอกาสที่ต่างกัน เช่น กลองเพล เป็นกลองสองหน้ามีขนาดใหญ่ที่สุดในบรรดากลองทั้งหลาย พุทธศาสนิกชนที่มีความเลื่อมใสศรัทธาที่จะช่วยกันขุดกลอง (เจาะกลอง) จากต้นไม้ขนาดใหญ่ แล้วหุ้มด้วยหนังวัว หรือหนังควาย ทั้ง 2 นำไปถวายเป็นพุทธบูชาเพื่อใช้ตีบอกสัญญาณบอกเวลา ซึ่งโดยส่วนมากพระจะตีกลองในเวลา 11.00 น. เพื่อเวลาฉันอาหารเพล กลองตุ้ม เป็นกลองสองหน้าใช้คนหามเวลามีงานต่าง ๆ งานบุญบั้งไฟ งานแห่นางแมว งานบุญกฐิน เป็นต้น กลองหาง กลองยาว หรือกลองตบ บางท้องถิ่นก็เรียกว่ากลองก้นโล่ง ใช้ตีเป็นวงเข้ากับเครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ หรือเข้าขบวนแห่งานพิธี อาจจะมีคนพ่อนลวดลายไปตามจังหวะชาวอีสานได้ถอนสำเนียงกลองยาวออกมาเป็นคำพูดว่า

เด็กข้งเบ็ง ยาวมือแดงข้งเบ็ง
 แซบแท้ๆ ปันกบ ปันบั้ง
 สูเอาแห่ พ่อแก่เอาน้ำ เป็นต้น

หนามคอม (2536 : 50-53) กล่าวถึง กลองมีหลายประเภทซึ่งคนโบราณตั้งชื่อไว้มากมายหลายอย่าง และตั้งชื่อสมมุติขึ้นตามท้องถิ่นของตนเอง การตั้งชื่อก็ให้ง่ายต่อการจดจำ เช่น

ศาสนเกรี เป็นกลองที่ตีบอกศาสนสัญญาณ

กัมมเกรี เป็นกลองที่ใช้ตีในพิธีกรรม

นันทเกรี เป็นกลองที่ใช้ตีทำให้คนเปลือกลิ้น

กลองกึ่ง-กลองเส็ง คือกลองที่ใช้แข่งขันหรือประชันกัน

กลองตุ้ม-ตะโพน คือกลองที่ชาวบ้านใช้ประชันกัน

ไพไซ สุนนะลาด (2538 : 51) กล่าวว่า กลองหาง เป็นกลองขนาดกลอง มี 2 ชนิด คือ กลองหางตัวผู้และกลองหางตัวเมีย กลองหางตัวผู้จะมีหน้ากลองกว้างประมาณ 20-22 เซนติเมตร สูงประมาณ 120-145 เซนติเมตร รูปร่างเพรียวบางเล็กกว่า กลองหางตัวเมียจะมีหน้ากลองกว้างประมาณ 25-28 เซนติเมตร รูปร่างลักษณะคล้ายกลองยาวภาคอีสาน การบรรเลงใช้มือตีทั้งสองข้างนำไปใช้งานรื่นเริงต่าง ๆ เช่น แห่นาค แห่กฐิน เป็นต้น

ลัดดา พันदनอก (ม.ป.ป : 112) กล่าวถึงวงดนตรีในกลุ่มอีสานเหนือ มีหลายหลาย ได้แก่ วงกลองน้ำ วงกลองยาว วงสะบู่ วงพิน วงแคน วงมโหรีอีสาน วงโปงลาง ซึ่งจะมีเครื่องดนตรีตามชื่อวงเป็นหลัก และกล่าวถึงวงดนตรีพื้นเมือง ลายเพลงพื้นเมือง ทำนองเพลงพื้นเมืองอีสานเหนือ และการแสดงกลองยาวอีสาน

พรชัย ศรีสารคาม (2521 : 145-149) ได้กล่าวถึงกลองยาวอีสานว่า กลองยาวเป็นเครื่องดนตรีที่เก่าแก่ของอีสาน สามารถบรรเลงให้เร้าใจเกิดความบันเทิงได้ การตีกลองยาวจะตีเพื่อประกอบสมโภชหรือนำขบวนแห่ ตีเพื่อให้จังหวะผู้ฟ้อนรำเรียงตามแบบชาวอีสาน ไม้ที่นิยมมาทำกลองยาวอีสาน คือ ไม้มี (ไม้ขุ่น) จะมีน้ำหนักเบา คณะกลองยาวคณะหนึ่ง ๆ ส่วนมากจะมีกลองยาว 3-4 ใบ รำระนาขนาดใหญ่จะให้เสียงทุ้ม อีกอย่างหนึ่ง ฉาบหนึ่งคู่หรือสองคู่ ฉิ่งโหม่งขนาดเล็กหนึ่ง รวมและคณะหนึ่งจะใช้บรรเลงประมาณ 8-10 คน

เจริญชัย ชนไฟโรจน์ (2529 : 9-10) กล่าวถึง คณะกลองยาว ชาวอีสานนิยมใช้กลองยาวสำหรับใช้ตีแห่ ขบวนในงานต่าง ๆ เช่น งานบุญแห่เทียนพรรษา งานบวช งานบุญพะแหวด งานบุญกฐิน เป็นต้น คนที่ตีกลองจะอาศัยญาติโยมที่มาในงานที่วัด วงกลองยาวของชาวอีสานประกอบด้วย กลองยาว กลองตุ้ม (กลองรำระนา) และฉิ่ง (ฉาบ) ในบางครั้งอาจมีฉิ่งและฉาบเล็กก็ได้ กลองยาวเป็นวงดนตรีที่เหมาะสมกับการบรรเลงในขบวนแห่ เวลาบรรเลงสามารถเคลื่อนย้ายไปเป็นขบวนได้ง่าย

ว่าที่ ร.ต. ชววิช วิวัฒน์ปฐม (2538 : 23) กล่าวถึง วงกลองยาว เป็นการประสมวงกลองยาวประกอบด้วยกลองยาวประมาณ 3-4 กลองรำระนาใหญ่ชาวบ้านเรียกว่า กลองตุ้ม ใบและฉาบ 1 คู่ ตีทำนอง และจังหวะแบบอีสาน ชาวบ้านมักร้องเป็นทำนองว่า

เป็ด เป่ง ฮึม เป่ง เป็ด เป่ง เป่ง

เป็ด เป่ง เป่ง เป่ง เป็ด เป่ง ฮึม

กลองยาวน้อยใช้บรรเลงในขบวนแห่ตามงานต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแห่กันหลอนในงานพะแหวด

เจริญ ชนไฟโรจน์ (2526 : 9-10) เขียนลักษณะการประสมกลองยาวมีสาระสำคัญว่าชาวอีสานนิยมใช้กลองยาว ตีสำหรับแห่ในขบวนต่าง ๆ เช่น งานแห่เทียนเข้าพรรษา งานบวช และงานบุญพะแหวด รวมทั้งงานอื่น ๆ ที่ต้องการความครึกครื้น จะเห็นได้ว่า ตามวัดต่าง ๆ จะมีกลองยาวไว้ประจำเพื่อว่าเมื่อมีงานบุญจะได้ไม่ไปจ้างหมู่บ้านอื่น ส่วนคนตีกลองก็จะอาศัยญาติโยมที่มางานกลองยาวของชาวอีสาน ประกอบด้วยกลองยาว กลองตุ้ม (กลองรำระนาใหญ่) ฉาบ ในบางครั้งอาจใช้ฉิ่ง หรือฉาบเล็กด้วยก็ได้ กลองยาวเป็นวงดนตรีที่เหมาะสมสำหรับขบวนแห่มากกว่าวงดนตรีประเภทอื่น เพราะได้ขึ้นไปไกลก่อให้เกิดความสนุกสนาน ราคาไม่แพงนัก การซ่อมแซมดูแลรักษา ง่าย เวลาบรรเลงก็เคลื่อนย้ายเป็นขบวนได้ง่ายนับว่าพอใจทั้งผู้ชมและผู้บรรเลง

จารุบุตร เรื่องสุวรรณ (2520 : 20-38) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ วิวัฒนาการของการละเล่นพื้นเมืองอีสาน ในหนังสือของคีอีสาน โดยมีเนื้อหา กล่าวถึงเรื่องวิวัฒนาการของพื้นเมือง และการแสดงพื้นเมืองต่าง ๆ เช่น วงกลองยาวและเพลงที่บรรเลง

เจริญชัย ชนไฟโรจน์ (2526 : 9-10) เขียนลักษณะการประสม คณะกลองยาวมีสาระว่า ชาวอีสาน นิยมใช้กลองยาวสำหรับ ตีแห่ ร่วมในขบวน ใช้ในงานต่าง ๆ เช่นงานแห่เทียน เข้าพรรษางานบวช งานบุญสะเทวด และ งานอื่น ๆ ที่ต้องการความครึกครื้น จะเห็นได้ว่าตามวัดต่าง ๆ จะมีกลองยาวไว้ประจำ เพื่อว่าเวลามีงานจะได้ไม่ไปจ้างหมู่บ้านอื่น ส่วนคนที่ตีกลองก็จะอาศัยญาติโยมในวงกลองยาวของชาวอีสาน ประกอบด้วยกลองยาวอีสาน ประกอบด้วยกลองยาว กลองตั้ง (กลองรำมะนาใหญ่) และแสง (ฉาบ) ในบางครั้งอาจมีฉิ่ง หรือ ฉาบก็ได้ กลองยาวเป็นวงดนตรีไว้สำหรับ บรรเลง ในขบวนแห่มากกว่า วงดนตรีประเภทอื่น เพราะได้อินเสียงไปไกล ก่อให้เกิดความสนุกสนาน ราคาไม่แพง การซ่อมแซมดูแลรักษาง่าย เวลาบรรเลงก็สามารถเคลื่อนย้ายได้ เป็นขบวนไปได้ง่ายโดยใช้ หลังกับไหล่รับน้ำหนัก จะยืน จะนั่ง เดินก็ได้ หรือใช้มือตี ลงสอก ลงเข่าก็สามารถทำได้ นับว่าพอใจทั้งผู้ชมและผู้บรรเลง

อร่ามจิต ชินช่าง (2531 : 85) ศึกษาดนตรีประกอบขบวนแห่การแข่งบั้งไฟสาระสำคัญคือ ประกอบด้วย กลองตั้ง พังซาด กลองยาว กลองรำมะนา ฉิ่ง เหม่ง ฉิ่ง ฉาบ และกั๊บแก๊บ งานบุญบั้งไฟ ถือเป็นงานประเพณี ของชาวอีสาน ที่จัดขึ้นใน เดือนหกของทุกปีชาวอีสาน เชื่อว่าการจุดบั้งไฟ เป็นการขอฝน จากพญานาค จะทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลและ ข้าวปลาอาหารจะบริบูรณ์ในปีนั้น

นัครบ มุลาตี (2534 : 95-105) เขียนเกี่ยวกับ กลองหาง สรุปลักษณะสำคัญของกลองหางเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า กลองยาว หรือ กลองตบ บางท้องถิ่น เรียกว่า กลองก้นโล่ง ใช้ตีเป็น วงเข้ากับเครื่องดนตรีอื่น ๆ หรือเข้าขบวนแห่ใน งานพิธีการบรรเลง อาจมีคนพ้อนวาดลวดลายไปตามจังหวะ

สันทนา ทิพวงศา (2535 : 165-170) ศึกษาเรื่อง เครื่องดนตรี ในวัฒนธรรมอีสานสรุปใจความสำคัญว่า เครื่องดนตรี ประเภทกลอง ที่ปรากฏในวรรณกรรมอีสาน ได้แก่ กลองชัยใช้ตีเป็นสัญญาณให้ฝนตกลงมาเมืองมนุษย์ กลองตั้ง หรือ กลองรำมะนา ใช้ตีร่วมขบวนแห่ร่วมกับกลองยาว พิณ แคน และ ซอ กลองตุ้ม ใช้ตีร่วมกับพิณ แคน ปี่ลูกแคน เพื่อประกอบการลำ การพ้อน ขบวนแห่ และกลองยาว ใช้ตีร่วมกับขบวนอื่น เช่น กลองตั้ง (กลองรำมะนา) ฉาบ และ ฉาบเล็ก

สมชัย สุวรรณไตร (2539 : 93-94) กล่าวถึง การเล่นลายกลองเป็นการเล่นอย่างหนึ่งที่ชาวอีสานนิยมเล่นกันในเทศกาลต่าง ๆ ที่สืบต่อกันมานานแล้วในการเล่นลายกลองของชาวอีสาน จะใช้กลองเสียงสองใบวางนอนกับพื้นดิน โดยให้หัวท้ายกลองทั้งสองวางสลับกันผู้เล่นลายกลองก็คือ คนที่ตีกลองที่วางอยู่บนพื้นอย่างมีลีลา ท่าทาง การเล่นลายกลองอาจจะเล่นคนเดียวหรือเล่นคู่ก็ได้ในการเล่นลายกลองเป็นการเล่นที่ต้องมีความสามารถ ลีลาเฉพาะตัวที่สวยงาม การแต่งกายของผู้เล่นลายกลอง คนเล่นลายกลอง คนเล่นกั๊บแก๊บ นุ่งผ้าสีแดงหรือสีม่วง แบบโจงกระเบน มีผ้าขาวม้าคาดเอว

แต่นุ่งให้รัดกุมไม่สวมเสื้อ แต่ศีรษะจะมัดด้วยผ้าขาวม้าอีกชั้น ตามตัวจะสักลายหรือสักยันต์ลายต่างๆ แบบคนโบราณ ส่วนคนอื่น ๆ นุ่งผ้าโสร่งใส่เสื้อค้ำหม้อสวมแบบชาวใต้

อุทัย สีนุสาร (2519 : 89 - 92) กล่าวถึงกลองยาวว่า เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ตี ข้างในเป็นโพรง หน้าซึงด้วยหนังหน้าเดียว เช่น โทน รำมะนา กลองยาว กลองเป็นเครื่องบอกสัญญาณบอกจังหวะประกอบกับเครื่องดนตรีอื่น ๆ

เจริญชัย ชนไฟโรจน์ (2529 : 9) กล่าวถึงกลองยาวว่า มีเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง คือ กลองยาว กลองคู้ม (กลองรำมะนา) และฉาบ (แฉ่ง) โดยปกติจะใช้กลองยาว 3 ใบ รำมะนา 1 ใบ และฉาบ 1 คู่ กลองยาวในแต่ละคณะจะเพิ่มจำนวนกลองยาวเป็น 5—10 ใบ ก็ได้ รำมะนา นิยมใช้เพียงใบเดียว หรืออย่างมากก็ใช้ 2 ใบ และฉาบหากใช้ 2 คู่ นิยมใช้ฉาบเล็ก 1 คู่ ฉาบใหญ่ 1 คู่

พรชัย ศรีสารคาม (2521 : 145 - 149) ได้กล่าวถึงกลองยาวอีสานว่า กลองยาวเป็นเครื่องที่เก่าแก่ของอีสาน สามารถบรรเลงให้เร้าใจเกิดความบันเทิงได้ การตีกลองยาวจะตีเพื่อประกอบสมโภชหรือนำขบวนแห่ ตีเพื่อให้จังหวะผู้ฟ้อนรำเชิงตามแบบชาวอีสาน ไม้ที่นิยมมาทำกลองยาวอีสาน คือ ไม้มี (ไม้ขนุน) จะมีน้ำหนักเบา คณะกลองยาวคณะหนึ่ง ๆ ส่วนมากจะมีกลองยาว 3 - 4 ใบ รำมะนาขนาดใหญ่จะให้เสียงทุ้ม อีกอย่างหนึ่ง ฉาบหนึ่งคู่หรือสองคู่ ฉิ่งโหม่งขนาดเล็กหนึ่งรวมแล้วคณะหนึ่งจะใช้ผู้บรรเลงประมาณ 8—10 คน

เจริญชัย ชนไฟโรจน์ (2529 : 9 -10) กล่าวถึง คณะกลองยาว ชาวอีสานนิยมใช้กลองยาวสำหรับใช้ตีแห่ ขบวนในงานต่าง ๆ เช่นงานบุญแห่เทียนเข้าพรรษา งานบวช งานบุญแห่เวดงานบุญกฐิน เป็นต้น คนที่ตีกลองจะอาศัยญาติโยมที่มาในงานที่วัด วงกลองยาวของชาวอีสานประกอบไปด้วย กลองยาว กลองคู้ม (กลองรำมะนา) และแฉ่ง (ฉาบ) ในบางครั้งอาจมีฉิ่งและฉาบเล็กก็ได้ กลองยาวเป็นวงดนตรีที่เหมาะสมกับการบรรเลงในขบวนแห่ เวลาบรรเลงสามารถเคลื่อนย้ายไปเป็นขบวนได้ง่าย

นัครบ มาลาตี (2534 : 95 - 105) กล่าวถึง กลองในภาคอีสานมีมากมายหลายชนิดแต่ละชนิดใช้ในโอกาสที่ต่างกัน เช่น กลองเพล เป็นกลองสองหน้ามีขนาดใหญ่ที่สุดในบรรดากลองทั้งหลาย พุทธศาสนิกชนที่มีความเลื่อมใสศรัทธาที่จะช่วยกันขุดกลอง (เจาะกลอง) จากต้นไม้อายุขนาดใหญ่ แล้วหุ้มด้วยหนังวัว หรือหนังควาย ทั้ง 2 นำไปถวายวัดเพื่อใช้ตีบอกสัญญาณบอกเวลา ซึ่งโดยส่วนมากพระจะตีกลองในเวลา 11.00 น. เพื่อเวลา ถิ่นอาหารเพล กลองคู้ม เป็นกลองสองหน้าใช้คนหามเวลาย่างงานต่าง ๆ เช่น งานบุญบั้งไฟ งานแห่นางแมว งานบุญกฐิน เป็นต้น กลองหาง กลองยาว หรือกลองตบ บางท้องถิ่นก็เรียกว่ากลองก้นโล่ง ใช้ตีเป็นวงเข้ากับเครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ หรือเข้าขบวนแห่งานพิธี อาจจะมีคนฟ้อนลวดลายไปตามจังหวะชาวอีสานได้ถอดสำเนียงกลองยาวออกมาเป็นคำพูดว่า

เด็กจั่งเบ็ง ขามมือแลงจั่งเบ็ง
 แซบแท้ ๆ ป่นกบ ป่นบั้ง
 สูเอานแทน พ่อแก่เอาน่า เป็นต้น

หนามคอม (2536 : 50 - 53) กล่าวถึง กลองมีหลายประเภทซึ่งคนโบราณตั้งชื่อไว้
 มากมายหลายอย่าง และตั้งชื่อสมมุติขึ้นตามท้องถิ่นของตนเอง การตั้งชื่อก็ให้ง่ายต่อการจดจำ เช่น

ศาสนเกรี เป็นกลองที่ตีบอกศาสนาสัญญาณ
 กัมมเกรี เป็นกลองที่ใช้ตีในพิธีกรรม
 นันทเกรี เป็นกลองที่ใช้ตีทำให้คนเพลิดเพลิน
 กลองกั้ง - กลองเส็ง คือกลองที่ใช้แข่งขันหรือประชันกัน
 กลองตุ้ม - ตะโพน คือกลองที่ชาวไร่ใช้ประชันกัน

ว่าที่ ร.ต. ธวัช วิวัฒน์ปฐพี (2538 : 23) กล่าวถึง วงกลองยาว เป็นการประสมวงกลอง
 ยาว ประกอบด้วยกลองยาวประมาณ 3 - 4 กลองร่ามะนาใหญ่ชาวบ้านเรียกว่ากลองตุ้ม ใบและ
 ฉาบ 1 คู่ ตีทำนอง และจังหวะแบบอีสาน ชาวบ้านมักร้องเป็นทำนองว่า

เป็ด เป่ง ฮึม เป่ง เป็ด เป่ง เป่ง
 เป็ด เป่ง เป่ง เป่ง เป็ด เป่ง ฮึม

กลองยาวนิยมใช้บรรเลงในขบวนแห่ตามงานบุญต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแห่กันหลอน
 ในงานพวศ

ไพไซ สุนนะลาด (2538 : 51) กล่าวว่า กลองหาง เป็นกลองขนาดกลาง มี 2 ชนิด คือ
 กลองหางตัวผู้และกลองหางตัวเมีย กลองหางตัวผู้จะมีหน้ากลองกว้างประมาณ 20 - 22 เซนติเมตร
 สูงประมาณ 120 - 145 เซนติเมตร รูปร่างเพรียวบางเล็กกว่า กลองหางตัวเมียจะมีหน้ากลองกว้าง
 ประมาณ 25 - 28 เซนติเมตร สูงประมาณ 80 - 110 เซนติเมตร รูปร่างลักษณะคล้ายกลองยาว
 ภาคอีสาน การบรรเลงใช้มือตีทั้งสองข้าง นำไปใช้งานรื่นเริงต่าง ๆ เช่น แห่นาค แห่กฐิน เป็นต้น

สมชัย สุวรรณไตร (2539 : 93 - 94) กล่าวถึง การเล่นลายกลอง การเล่นลายกลอง เป็น
 การเล่นอย่างหนึ่งที่ชาวอีสานนิยมเล่นกันในเทศกาลต่าง ๆ ที่สืบต่อกันมานานแล้ว ในการเล่นลายกลอง
 ของชาวใต้ จะใช้กลองเส็งจำสองใบวางนอนกับพื้นดิน โดยให้หัวท้ายกลองทั้งสองวางสลับกัน ผู้
 เล่นลายกลองก็คือ คนที่ตีกลองที่วางอยู่บนพื้นอย่างมีลีลา ท่าทาง การเล่นลายกลองอาจจะเล่นคน
 เดียวหรือเล่นคู่ก็ได้ ในการเล่นลายกลองเป็นการเล่นที่ต้องความสามารถลีลาเฉพาะตัวที่สวยงาม การ
 แต่งกายของผู้เล่นลายกลอง คนเล่นลายกลอง คนเล่นทับแก้ม นุ่งผ้าสีแดงหรือสีม่วงแบบกระโจง
 เบน มีผ้าขาวม้าคาดเอว แต่ไม่รัดกุม ไม่สวมเสื้อ แต่ศีรษะจะมัดด้วยผ้าขาวม้าอีกผืน ตามตัวจะ
 สักลายหรือสักยันต์ ลายต่าง ๆ แบบคนโบราณ ส่วนคนอื่น ๆ นุ่งผ้าโสร่ง ใส่เสื้อดำหม้อฮ่อมแบบ
 ชาวใต้

ถัดมา พงศนิก (ม.ป.ป. : 112) กล่าวถึงวงดนตรีในกลุ่มอีสานเหนือ มีหลากหลาย ได้แก่ วงกลองน้ำ วงกลองยาว วงสะนู วงพิณ วงแคน วงมโหรีอีสาน วงโปงลาง ซึ่งจะมีเครื่องดนตรีตามชื่อวงเป็นหลัก และกล่าวถึงวงดนตรีพื้นเมือง ลายเพลงพื้นเมือง ทำนองเพลงพื้นเมือง อีสานเหนือ และการแสดงกลองยาวอีสาน

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลองยาวของอำเภอวาปีปทุม

กลองยาว นับเป็นดนตรีชนิดหนึ่งที่นิยมกันมากในภาคอีสาน ทั้งนี้เพราะกลองยาวสามารถใช้เป็นเครื่องประกอบในงานและนำขบวนแห่ต่าง ๆ ได้ทุกงาน ทุกประเพณี ยกเว้นงานศพเท่านั้น ฉะนั้นการเล่นกลองยาวจึงผูกพันกับวิถีชีวิตของชาวอีสานมาโดยตลอด และโดยเฉพาะที่จังหวัดมหาสารคาม ได้ชื่อว่าเป็นจังหวัดที่มีคณะกลองยาวประยุกต์มากที่สุด ในภาคอีสาน คือ มีคณะกลองยาวประมาณไม่ต่ำกว่า 300 คณะ (วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดมหาสารคาม : 125)

นอกจากจังหวัดมหาสารคามจะมีคณะกลองยาวมากที่สุดในภาคอีสานแล้ว ที่อำเภอวาปีปทุม บ้านตลาด ตำบลทวาย ยังมีช่างทำกลองยาวฝีมือดีอีกบุคคลหนึ่ง ซึ่งได้ให้ความสำคัญและมุ่งมั่นในการผลิตกลองยาวมาโดยตลอด นั่นก็คือ นายเที่ยง พินทะปะกัง นอกจากนายเที่ยงจะมีชื่อเสียงในด้านการผลิตกลองยาวแล้ว ยังได้ตั้งคณะกลองยาวเป็นของตัวเองคือ “ คณะเทพนิมิต ” นอกจากนั้นยังเป็นครูฝึกสอนการตีกลองยาว และการฟ้อนรำประกอบกลองยาวอีกด้วย

จากความนิยมในการเล่นกลองยาวของชาวอีสาน ดังได้กล่าวมาแล้วนั้น ประกอบกับความโดดเด่นของจังหวัดมหาสารคามที่ได้ชื่อว่ามีคณะกลองยาวมากที่สุดในภาคอีสานและที่อำเภอวาปีปทุมก็มีช่างผลิตกลองยาวฝีมือดี ดังนั้นเพื่อเป็นการอนุรักษ์ไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมอันดีงามทางด้านดนตรีของชาวอีสานไม่ให้เสื่อมสูญไป และเพื่อเป็นการส่งเสริมเผยแพร่ให้ทั่วไปได้ตระหนักในคุณค่าของ “ กลองยาว ” ดนตรีชิ้นเอกที่มีความผูกพันกับวิถีชีวิตของชาวอีสานมายาวนาน ชาววาปีปทุม ซึ่งนำโดย นายสุรศักดิ์ ชาญบุษ นายอำเภอวาปีปทุมสมัยนั้น จึงได้ริเริ่มจัดงานเทศกาลประจำปีขึ้น และให้ชื่อว่า “ งานออนซอนกลองยาวชาววาปีของดีพื้นบ้าน ” โดยมีรูปแบบของงานคือ ได้มีการจัดนิทรรศการของดีพื้นบ้านของตำบลต่าง ๆ ในอำเภอวาปีปทุม และจุดเด่นของงานก็คือ ได้จัดให้มีการประกวดแข่งขันการเล่นกลองยาว ทั้งประเภทพื้นบ้าน และประเภทประยุกต์ ซึ่งคณะที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ จะได้รับถ้วยรางวัลพระราชทานจาก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉะนั้นคณะกลองยาวที่สมัครเข้าทำการประกวดแข่งขันจึงไม่ใช่เพียงแต่คณะกลองยาวที่อยู่ในอำเภอวาปีปทุม หรือ จากจังหวัดมหาสารคามเท่านั้น แต่จะได้รับความสนใจจากคณะกลองยาวจากแทบทุกจังหวัดในภาคอีสาน เพราะทุกคณะต่างก็หวังจะได้ครอบครองถ้วยพระราชทาน ซึ่งนับเป็นเกียรติและความภาคภูมิใจยิ่งแก่คณะกลองยาวที่ได้รับอันทรงเกียรตินี้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้งานออนซอนกลองยาว

ชาววาปีของคีพื้นบ้าน เป็นงานที่ยิ่งใหญ่และได้รับความสนใจจากบุคคลทั่วไปนอกจากนี้ยังได้มีการแสดง แสง—สี—เสียง ที่ยิ่งใหญ่ตระการตาในวันเปิดงานอีกด้วย

“ งานออนซอนกลองยาวชาววาปีของคีพื้นบ้าน ” ได้จัดขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2539 โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานราชการทุกหน่วย พ่อค้า ประชาชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบลทุกตำบล และได้กำหนดเอาวันที่ 12—14 มีนาคม ของทุกปีเป็นวันงาน ทั้งนี้เพราะช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมในการที่จะจัดงานรื่นเริงขึ้น ทั้งนี้เพราะเป็นช่วงที่ชาวไร่ ชาวนา ส่วนใหญ่เสร็จสิ้นจากฤดูเก็บเกี่ยว ถึงแม้ว่าอากาศในช่วงเวลานั้นจะร้อนบ้างเพราะกำลังจะย่างเข้าสู่ฤดูร้อน แต่ฝนก็ยังไม่ตก จึงนับเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุด และแล้วงานออนซอนกลองยาวชาววาปีของคีพื้นบ้าน ก็ได้กลายเป็นงานประเพณีประจำปีของชาวอำเภอวาปีปทุมตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

จากนั้นการจัดงานประเพณีนี้ก็ ได้พัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ จนเป็นที่รู้จักแพร่หลายของคนทั่วไป ในปี พ.ศ. 2543 นายอำเภอสมใจ ไวปริษฐ์ และคณะทำงานทุกฝ่ายก็ได้มีมติให้ขยายวันในการจัดงานขึ้นจากเดิมมีเพียง 3 วัน เพิ่มเป็น 5 วัน คือเดิมจัดวันที่ 12—14 มีนาคม ก็ได้ขยายเป็นวันที่ 12 - 16 มีนาคม และได้ถือปฏิบัติ มาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

ที่นำภาคภูมิใจมากที่สุดประการหนึ่งของชาวอำเภอวาปีปทุมก็คือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยก็ได้บรรจุงาน “ ประเพณีงานออนซอนกลองยาวชาววาปีของคีพื้นบ้าน ” เข้าไว้ในปฏิทินการท่องเที่ยวไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา (กาญจนา สวนประคิษฐ์ : บทความ)

กล่าวโดยสรุป เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรีพื้นบ้านอีสาน ทำให้ทราบความเป็นมาและประวัติของเครื่องดนตรี ประเภทเครื่องตี ได้แก่ กลองยาว ทำให้ทราบถึงวิธีการทำกลองยาว การตกแต่งกลองยาว ตลอดจนต้นทุนในการจัดตั้งคณะกลองยาว ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำคัญประกอบการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้

สมจิตร พ่วงบุตร (2531 : 18) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในทางดนตรีและการละเล่นพื้นบ้านเกิดจากปัญหาหลายประการ คือ ผู้ถ่ายทอด ผู้รับการถ่ายทอด วิธีการเทคโนโลยีสมัยใหม่ เวลา อธิพลวัฒนธรรมอื่น ๆ หน่วยงานที่สนับสนุนหรือรับผิดชอบ และงบประมาณ

พระเทพเวที (2532 : 3) กล่าวถึง ความหมายของวัฒนธรรม มีความหมายกว้างมากครอบคลุมศาสตร์ต่าง ๆ ได้แก่ ขนบประเพณี ศิลปะ โบราณคดี วรรณคดี ภาษาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ศาสนา มนุษย์วิทยา วัฒนธรรมจึงหมายถึง ผลรวมแห่งการสั่งสมถึงสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดสืบกันมาของสังคมนั้น ๆ

พิทยา สายหู (2533 : 101) กล่าวถึง การผสมผสานทางวัฒนธรรม เป็นการนำสิ่งใหม่ ๆ มาใช้ในอีกวัฒนธรรมหนึ่ง การผสมผสานนี้ อาจมาในรูปแบบ การมาแทนที่สิ่งที่มีอยู่แล้ว การมาเพิ่ม

เสริมสิ่งที่มีอยู่แล้ว การแปลงรูปแบบ ความหมายหรือหน้าที่ประโยชน์ของสิ่งใหม่ ๆ มาผสมกับสิ่งที่คล้ายคลึงกันในของเก่าที่สามารถปรับเข้ากันได้

เดวี พงศ์พิศ (2534 : 17 - 23) กล่าวถึง วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น กำหนดขึ้นเป็นการประดิษฐ์วัตถุสิ่งของขึ้นใช้ หรือเป็นการกำหนดพฤติกรรม ความคิด วิธีการหรือระบบการทำงาน ดังนั้น วัฒนธรรม จึงเป็นระบบในสังคมของมนุษย์ที่สร้างขึ้น

บุญยงค์ เกศเทศ (2536 : 44) ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ปัจจัยพื้นฐานซึ่งเป็นการที่ทำให้วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลง มี 2 ประการ คือ

1. การค้นพบที่มีอยู่แล้วแต่ซ่อนเร้นอยู่ไม่มีใครทราบมาก่อน
2. การประดิษฐ์สร้างสิ่งใหม่ที่ไม่มีความรู้หรือคิดหาวิธีใหม่ ใช้ในสังคม วิวัฒนาการคือการพัฒนาการคือการปรับปรุงพัฒนาสิ่งใหม่ให้ดียิ่งขึ้น และการแพร่กระจายให้กว้างขวางออกไปมีการหยิบยืมไปใช้กันได้

ประเวศ วะสี (2539 : 40 - 41) กล่าวถึงวัฒนธรรม คือ การปฏิบัติหรือวิถีชีวิตของชุมชนหรือสังคมได้มาจากประสบการณ์จริง เลือกสรร กลั่นกรอง ลองใช้และถ่ายทอดด้วยการปฏิบัติสืบทอดกันมา อีกชื่อหนึ่งของวัฒนธรรม คือ ภูมิปัญญาดั้งเดิม วัฒนธรรมเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมแต่ละแห่งแตกต่างกัน วัฒนธรรมในท้องถิ่นต่าง ๆ จึงแตกต่างกัน วัฒนธรรมเป็นรากฐานของสังคมแต่ละสังคม

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคนตรีพื้นบ้านอีสาน ทำให้ทราบความเป็นมาและประวัติของเครื่องดนตรี ประเภทเครื่องตี ได้แก่ กลองยาว ทำให้ทราบถึงวิธีการทำกลองยาว การตกแต่งกลองยาว ตลอดจนต้นทุนในการจัดตั้งคณะกลองยาว และปัจจัยการดำรงอยู่ในด้านต่างๆ ได้แก่ ปัจจัยด้านต่างวัฒนธรรม และปัจจัยด้านสังคม ทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรม และด้านสังคม ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน ในชุมชนนั้น ๆ กล่าวคือ การดำรงอยู่ของกิจกรรมทางวัฒนธรรม ผลขอการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเป็นข้อมูลที่สำคัญประกอบการศึกษาครั้งนี้